

SYLABUS PRZEDMIOTU

1.	Nazwa przedmiotu w języku polskim oraz angielskim: Mechanizm kozła ofiarnego: nowe rozwiązanie prastarej zagadki The Scapegoat mechanism: a new solution to an old puzzle
2.	Język wykładowy: polski
3.	Jednostka prowadząca: przedmiot ogólnouniwersytecki
4.	Kod przedmiotu: zgodny z USOS (nadaje Dział Nauczania)
5.	Rodzaj przedmiotu: przedmiot ponadprogramowy
6.	Kierunek studiów (specjalność): wszystkie kierunki
7.	Poziom studiów: I, II stopień, jednolite studia magisterskie
8.	Semestr: letni
9.	Forma zajęć i liczba godzin (w tym liczba godzin zajęć online): wykład; 28 h
10.	Wymagania wstępne w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych dla przedmiotu/modułu (<i>jeśli dotyczy</i>): Brak wymagań wstępnych
11.	Treści programowe: Wykład ma na celu zapoznanie z problematyką kozła ofiarnego, która znalazła wiele prób wyjaśnień odwołujących się do różnych świadectw pisanych i danych antropologicznych. Zarówno koncepcje fenomenologiczne, zakładające dyfuzję rytuału, jak i esencjalne, opisujące ten fenomen jako jeden z podstawowych mechanizmów rządzących kulturą ludzką, nie uwzględniały specyfiki funkcjonowania kultury oralnej, w obrębie której wytworzył się ten mechanizm. Nowe wyjaśnienie dostarczane na wykładzie opiera się na oryginalnej analizie źródeł antycznych oraz odkryciach ostatniego ćwierćwiecza przedstawiających egalitarny charakter społeczeństwa ludzkiego. Studenci zostaną zapoznani z mechanizmami komunikacji, prowadzenia dyskursu i podejmowania zbiorowych decyzji w kulturze oralnej. Spotkają się z próbą przeniesienia antropologicznego 'gęstego' opisu zdefiniowanego przez C. Geertza na płaszczyznę badań literaturo- i kulturoznawczych. Kolejno omówione zostaną: - Mityczne i rytualne podstawy zjawiska kozła ofiarnego. - Ujęcie fenomenologiczne a teorie esencjalne: kozioł ofiarny jako fundament religii i kultury ludzkiej; trwałość funkcjonowania tego mechanizmu (współczesne przejawy tego modelu mentalnego). - socjobiologiczna koncepcja Burkerta i demistyfikacja mitu Girarda: girardowskie i poza-girardowskie przykłady mitycznego 'kamuflowania zbrodni'.

	- modele opisu kultury: spojrzenie obiektywizujące a opis kultury od wewnątrz (postulaty idealnego opisu antropologicznego „od wewnątrz” wg Edwarda Evans-Pritcharda i „gęstego opisu” Clifforda Geertza a model narracji w <i>Iliadzie</i>: intencjonalność wypowiedzi, przekazywanie emocji i potrzeba utożsamienia). - agonistyczny charakter kultury oralnej – permanentna rywalizacja jednostek o prestiż: a. porównanie z funkcjonowaniem jednostek wewnątrz grup przestępczych, b. sprawa prestiżu przy uwzględnieniu podziału społeczności na grupy genderowe i wiekowe (perspektywa komparatystyczna). - specyfika dyskursu w kulturze oralnej: strategie osiągania zwycięstwa i przyczyny porażek. - podejmowanie decyzji przez grupę w kulturze oralnej: prowokowanie konfliktu a strach przed rozłamem; utopijny postulat jednomyślnej zgody. - presja grupy na jednostkę i problematyka wygrywania swojej pozycji przez jednostkę kosztem innych: a. mechanizm osiągania dominacji nad grupą: formy uzyskiwania i ugruntowywania przewagi, gotowość jednostki do poświęcenia: rola egoizmu i altruizmu w perspektywie ewolucyjnych mechanizmów przystosowawczych.
12.	Literatura obowiązkowa i zalecana (źródła, opracowania, podręczniki, itp.): Teksty źródłowe: <i>Iliada</i>, Homer, tłum. K. Jeżewska. <i>Liryka starożytnej Grecji</i> (wybór), pod red. J. Danielewicz. Poznań 1996. Podstawowe opracowania: Barker, Elton. <i>Entering the Agon: Dissent and Authority in Homer, Historiography and Tragedy</i>. Oxford 2009. Boehm, Christopher. <i>Hierarchy in the Forest. The Evolution of Egalitarian Behaviour</i>. Cambridge (MA) – London (England) 1999. Bremmer, Jan. <i>Scapegoat Rituals in Ancient Greece</i>. W: Buxton 2000:271-293. Burkert, Walter. <i>Homo necans: The Anthropology of Ancient Greek Sacrificial Ritual and Myth</i>. Berkeley 1983. Collins, Derek. <i>Maste of the Game: Competition and Performance in Greek Poetry</i>. Washington 2004. Dawkins, Richard. <i>Samolubny gen</i>. Warszawa 2012. Elmer, David. <i>The poetics of Consent: Collective Decision Making and the Iliad</i>. Baltimore 2013. Girard, René. <i>Kozioł ofiarny</i>. Łódź 1987. Graeber, David, and Wengrow, David. 2021. <i>The Dawn of Everything. A New History of Humanity</i>. Allen Lane Green, Miranda. <i>Dying for the Gods: Human Sacrifice in Iron Age and Roman Europe</i>. Charleston 2002. Hammer, Dean. <i>The Iliad as Politics: The Performance of Political Thought</i>. Norman 2002. Martin, Richard. <i>The Language of Heroes: Speech and Performance in the Iliad</i>. Ithaca 1989. Ong, Walter J. <i>Oralność i piśmienność. Słowo poddane technologii</i>, WUM 2011 Wilson, D.S. <i>Darwin’s Cathedral: Evolution, Religion and the Nature of Society</i>. Chicago 2002.
13.	Warunki i forma zaliczenia przedmiotu: Obecność na zajęciach; przygotowanie i zrealizowanie projektu (indywidualnego lub grupowego)

14.	Łączna liczba godzin: wykład 28h, praca własna studenta: czytanie wskazanej literatury 28h; przygotowanie projektu 20h. Łącznie 76 h
15.	Liczba punktów ECTS (<i>jeśli dotyczy</i>): 3

*) wybrać właściwe